
DIESSENSE TORENKLOKKEN: GEGOTEN IN 1821, GEROOFD IN 1943

door Ad Hoozemans

Bij Koninklijk Besluit van 18 april 1820 kreeg het gemeentebestuur van Diessen f 1300,-- toegewezen voor het achterstallig onderhoud aan de toren van de Willibrorduskerk. Tevens werd het jaarlijks onderhoud, dat voorheen door de Staat moest worden verricht, door de rijksoverheid afgekocht voor f 2000,--.

Deze ontvangsten stelden het dorpsbestuur in staat de toren (die eigendom was en nog is van de gemeente) een opknapbeurt te geven. Zo werden de leien van de spits aan de noord- en oostzijde vernieuwd en werd het voegwerk hersteld. Daarnaast werden de klokken vernieuwd. Een aanvraag hiertoe was reeds tien jaar eerder, in 1810, door de toenmalige 'maire' Lombarts ingediend.

De drie torenklokken waren in de loop der jaren zover achteruit gegaan, dat ze niet meer konden worden geluid. Eén klok was gebarsten, de tweede defect en de derde om onduidelijke redenen in onbruik geraakt. Kortom, vernieuwing was hard nodig. Het werk werd door de heren Petit en Fritsen, gepatenteerde klokkengieters uit Aarle-Rixtel, aangenomen tegen de navolgende voorwaarden:

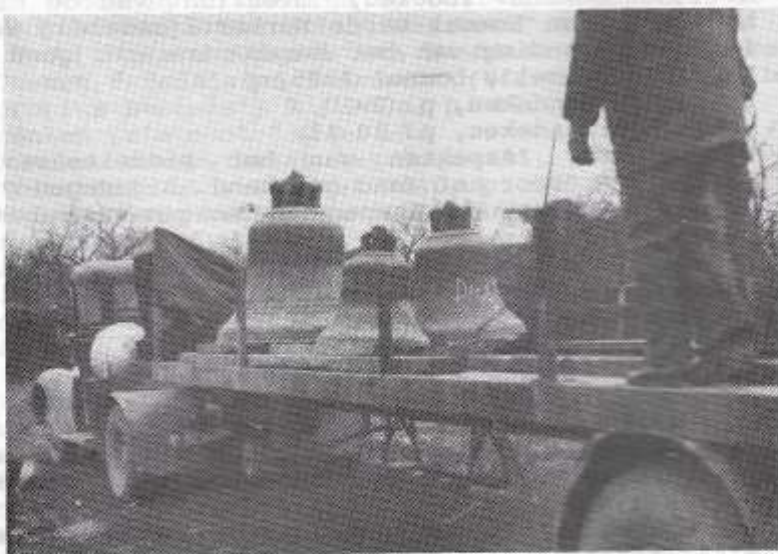

FOTO: Gust de Vries.

1. Van de oude klokken, plm. 4000 pond zwaar, moesten drie nieuwe klokken worden gegoten, samen 3600 pond zwaar en zodanig dat ze met elkander harmonieerden in grootte en klank;
2. Voor het gieten van de nieuwe klokken ontvingen de gieters 1 kwartje het pond;
3. Voorts ontvingen zij 5 pond per 100 pond, als zijnde het verlies aan specie tijdens het gieten;
4. De kosten van vervoer van de klokken naar en van de gieterij kwamen voor rekening van de gemeente;
5. De aannemers moesten de oude klokken uit de toren halen en de nieuwe plaatsen en gebruiksklaar maken. De nodige "handlangers", zoals de smid en de timmerman, alsmede de door hen te gebruiken materialen werden op kosten van het dorpsbestuur geleverd. Verder kwamen de kost en de drank tijdens het verwijderen en plaatsen van de klokken voor rekening van het dorpsbestuur;
6. De gieters verplichtten zich klokken, die van geen goede klank zouden worden bevonden of binnen een jaar zouden barsten, kosteloos over te gieten;
7. Na goedkeuring door het dorpsbestuur zouden de aannemers hun bedongen geld ontvangen.

Op 21 mei 1821, nog geen vier maanden na de aanbesteding, hadden de heren Petit en Fritsen hun werk kant en klaar en dienden zij de rekening in bij het Diessense gemeentebestuur.

Het gewicht van de oude klokken was tesamen	4018 pond
Hiervan mochten de gieters volgens voorwaarde no. 3	
5 pond van elke 100 pond verrekenen als verlies bij het smelten, wat komt op	201 pond

Resterend gewicht	3817 pond

De nieuwe klokken hadden een totaalgewicht van 3624 pond,	
hetgeen voor de gieters opleverde 1 kwartje per pond: f 906,-	
Beugels en schroeven, benodigd voor het ophangen van de klokken in de klokkenstoel	f 6,625

Totaal	f 913,625

Voor het overschot van 193 pond oud metaal ofwel klokkenspecie ontving de gemeente 50 cent per pond	f 193,50

Netto te betalen door de gemeente aan de aannemers	f 816,125

Verder kwam ten laste van het dorpsbestuur:

Johannes Vingerhoets, timmerman, bracht in rekening voor werk aan de klokkenstoel	f 8,--
Adriaan Baijens, smid, telde voor smeedwerk	f 10,87
Jan Wilbrord de Brouwer, voerman, kwam toe voor de karrevrachten naar en van Aarle-Rixtel	f 30,--

Het ontsmelten van de klokken kostte Diessen totaal	f 865,--

Elke klok had zijn eigen opschrift.

Op de grote klok stond:

VOORHEEN WIERD IK GEDOOD
NU WORD IK WEER HERBOREN
DOOR TOEDOEN VAN DE SCHOUT
EN VAN DE ASSESSOREN

Op de middelste klok stond:

DOOR OVERMAGT GESCHEURD
KON IK GEEN KLANK MEER GEVEN
AAN 'T LIEFLIJK DORPSBESTUUR
BEDANKT MIJN TAAL 'T HERLEVEN

Op de kleine klok stond:

DOOR 'T STEMMIG ZOET GELUID
DAT MEN IN MIJ BEVINDT
VORM IK MET D'ANDER TWEE
DE GROTE TERTS EN QUINT

Verder stonden op iedere klok nog de namen van de schout en assessoren (=burgemeester en wethouders) en het jaar van gieten vermeld:

A.J.LOMBARTS * I.KOUWENBERGH*
N. VAN DIJCK * ANNO 1821

De drie klokken strooiden ruim 120 jaar hun fraaie klanken uit over het dorp Diessen. In januari 1943 werden ze in opdracht van de Duitsers door een collaborerend Nederlands bedrijf uit de toren gehaald.

Gedurende enige tijd bleven ze op een weiland bij de toren staan en het plaatselijk verzet heeft nog overwogen ze te laten onderduiken. Gezien het grote aantal mensen dat daarvoor nodig zou zijn, was het risico van uitlekken evenwel te groot. Bovendien kon niet worden uitgesloten dat de Duitsers represaillemaatregelen zouden nemen na het "verdwijnen" van de klokken. Om deze redenen heeft het verzet van actie afgezien. Wel wist Diessenaar Gust de Vries enkele foto's van de klokken te maken en de opschriften op papier vast te leggen.

Op 9 februari 1943 werden de klokken afgevoerd om omgesmolten te worden tot wapentuig.

Bovenstaand artikel is een bewerking van "Omsmelten van de torenklokken anno 1821", gepubliceerd in "Deusone", nr. 3 van de 21e jaargang (9-11-89).

Gegevens ontleend aan:

- Gemeentearchief Diessen no. 308
- A. van Nieuwkuyk, Diessen '40-'45, blz. 17 en 18.